

SLEUTELS VOOR EEN BETER BEGRIP VAN INDIA

Aurel Brys sj

Bij mijn verblijf in België in het voorjaar van 2011 bezocht ik de meeste Vlaamse SJ gemeenschappen, zo schrijft de nu 70-jarige pater Aurel Brys, die sinds 45 jaar in India werkt. 'Ik deed dit in het teken van de Indo-European Desk waarvoor ik verantwoordelijk ben en die de samenwerking en uitwisseling tussen België en de vroegere Ranchi missie in India behartigt. Ik vond veel interesse en openheid en ook onwetendheid. India is zo ver, zo groot, zo anders, soms ook zo bedreigend. Men hoort er zoveel over: een opkomende wereldmacht, schrijnende armoede, zeer rijke en oude cultuur, contrasttoestanden en hoe omgaan met die schijnbaar alomtegenwoordige religiositeit in gevoelens en uitingen. Dat alles is India en veel meer.

In dit artikel bied ik jullie enkele sleutels waarmee dit mysterieus land India hopelijk wat begrijpelijker wordt. Zoals de kleuren van de christelijke visie en waarden als het ware gebakken zijn in de keramiek van cultuur, mentaliteit en onbewuste reacties van Europa, zo ook zitten de visie en waarden van het Hindoeïsme diep in de psyche, mentaliteit en bewuste en onbewuste reacties van het volk in India.

Het persoon-zijn van God

Fundamenteel voor elke mens is zijn of haar relatie tot God. Hoewel dit sinds eeuwen en zeker nu, sterk aangevochten wordt in Europa, zit de christelijke zienswijze en waarde er diep in: een persoonlijke God die elke mens als persoon constitueert nodigt de mens uit tot een liefdesverhouding. Zo worden wij als aangenomen kinderen van God broers en zusters van elkaar. Ik en God, jij en God, ik en jij: de drie zijden van een driehoek, geen evenzijdige driehoek, maar wel een diepe eenheid. De derde zijde, de 'naaste', heeft het leven en de maatschappij in Europa diep beïnvloed.

Niet zo in het Hindoeïsme. God is daarin geen persoon. Ik ben geen persoon. Ik, mijn familie, mijn kaste en jij hebben afzonderlijk wel een verband met God, maar dat geeft mij geen verbondenheid met jou. De driehoek is niet compleet, het blijft een open, tweebenige driehoek. Het begrip 'naaste' bestaat niet in het Hindoeïsme en dat heeft fundamentele gevolgen voor de samenleving in India die elke dag op zoveel verschillende manieren kunnen waargenomen worden. Wellicht storen westerlingen zich daar sterk aan, en terecht, althans vanuit de hoek van hun zienswijze en aanvoelen. Het 'inzien' door deze sleutel maakt veel in India begrijpelijk. Burgerzin, verkeer, verantwoordelijkheid voor de gemeenschap o.a. in de

publieke orde en netheid, en de schrijnende contrasten waar we graag het woord 'onrechtvaardig' op plakken, worden anders gezien.

Kastestelsel

Er is orde nodig in het dagelijkse sociale leven. In plaats van 'naaste' als ordenende kracht, is er in India het alomtegenwoordige 'kastestelsel'. Het is een latere ontwikkeling van het Hindoeïsme om de samenleving te ordenen. Dit sociaaleconomisch begrip, dat de gevestigde macht in stand hield, kreeg natuurlijk een duidende religieuze fundering met consequente sancties eraan verbonden. Samen met het daarmee verbonden begrip van persoonlijke 'karma' dat het leven van elk mens vanaf de geboorte bepaalt volgens het ordenend beginsel van de kaste. Hoewel het kastesysteem officieel afgeschaft is met de Indische Constitutie, blijft het ongelooflijk diep en breed en concreet aanwezig in elke beleving van de maatschappij. Misschien merkt een bezoeker daar op het eerste gezicht weinig van. De meer zichtbare en aanstotelijke vormen van het kastebewustzijn en discriminatie, alweer een 'westers' woord, zijn immers verdwenen. Toch zit het nog diep ingebakken. Voor hoelang nog? Hoe lang duurt het om een diepe onderliggende structuur van een gemeenschap te veranderen?

Hoe lang wordt in Europa niet reeds gebonkt tegen de monoliet van de kerkelijke macht? In de steden van India is er blijkbaar een verschuiving aan de gang, maar toch, krab eventjes onder de huid en daar heb je het! Het politiseren van groepen en stemblokken de laatste decennia volgens de kastebreuklijnen is ogenschijnlijk geen stap in de juiste richting. En toch schudt dit fel aan deze diep ingewortelde boom. Het kastesysteem blijft een belangrijke sleutel om India te begrijpen. Als een gevolg van de twee zopas beschreven 'sleutels', is er het diepe bewustzijn van 'hoog en laag'. Elke ontmoeting, elke ander mens wordt onbewust aan die maatstaf gemeten: 'sta ik hoger (ben ik hoger), sta ik lager (ben ik lager)? Er wordt navenant op gereageerd van beide kanten. Het is heel subtiel natuurlijk, alhoewel niet altijd. Zoals het begrip 'gelijkheid', in acht genomen de onvermijdelijke menselijke en 'praktische' tekorten, in het westen diep in het bewustzijn en handelen zit, zo is het spontaan oordelen en handelen volgens het hoog/ laag criterium een dagelijks gegeven in India. Het is natuurlijk allemaal niet zo zwart-wit. En is het in zekere zin niet deel van het menselijk gegeven? Het kwam bijna als een schok, toen ik na jaren India, nog ervoer hoe diep in mij nog een rest van de 'blanke superioriteit' aanwezig was. Als dat geen hoog/laag beoordeling is!

Spiritualiteit en waarheid

Er zijn nog andere sleutels. India is sinds duizenden jaren op zoek naar spiritualiteit, op zoek naar waarheid. Vanaf de Vedas 1500 jaar voor onze tijdsrekening, langsheen de Upanishads en de Bhagavatgita, tot Mahatma Gandhi's autobiografie: 'Op zoek naar de Waarheid', in de twintigste eeuw. Alles is doordrongen van religiositeit. Is India daardoor na al die eeuwen misschien zo heel dicht bij de waarheid, dat ze het zelfs niet meer zien of kunnen zien, zoals de schriftgeleerden en Farizeeën zo dicht bij de verlossing waren en toch zo heel ver er van af stonden dat Jezus diep medelijden had met hen?

Dit heeft tot gevolg een diepe zelfzekerheid in India en terecht, en ook een onzekerheid. Heel trots en bewust van het heel rijke verleden en cultuur, maar waar leidt het toe? Ook hier weer dat oosterse: 'en/en'. Of het gans andere aanvoelen van zonde als een vergissing, een onwetendheid. Dit holt natuurlijk heel wat persoonlijke verantwoordelijkheid uit. Dit

kan een westerling als heel schokkend aanvoelen. Het heeft geen zin te vergelijken en toch is het moeilijk niet te vergelijken. Hoe dikwijls wordt India door een bezoeker niet gezien of zelfs beoordeeld met Belgische, Europese, christelijke of andere maatstaven als referentiepunt? Het is onvermijdelijk en toch vraagt een bezoek aan India of een eerlijke kennis van India bewust afstand te nemen van dit vertrouwde referentiekader. Hopelijk helpen de gegeven 'sleutels' om India op haar eigen recht te beoordelen en te waarderen.

Aurel Brys SJ

*Met dank aan **Jezuïeten***